

महाराष्ट्र शासन
कृषि, पशुसंवर्धन, दुग्धव्यवसाय विकास व मत्स्यव्यवसाय विभाग
शासन निर्णय क्रमांक- संकिर्ण-२०२३/प्र.क्र.९३/पदुम-४

मादाम कामा रोड, हुतात्मा राजगुरु चौक,
मंत्रालय, मुंबई-४०० ०३२
दिनांक :- १४ जुलै, २०२३.

वाचा :- १) फुड्स सेफ्टी अँड स्टॅण्डर्ड्स ऑफ इंडिया या संस्थेचे दि.१७.१२.२०१९ चे पत्र
२) फुड्स सेफ्टी अँड स्टॅण्डर्ड्स ऑफ इंडिया या संस्थेचे दि.२७.०१.२०२० चे पत्र.
३) आयुक्त पशुसंवर्धन, पुणे यांचे कार्यालयीन परिपत्रक क्र.वैवि/अ-५(२)१८४४-२१११/ २०२३, पसं-१४,
दि.२३.०६.२०२३.

प्रस्तावना :-

पशुपालन व दुध उत्पादन व्यवसायामध्ये पशुखाद्याची गुणवत्ता ही अतिशय महत्वाची बाब आहे. उत्पादित दुधाचे प्रमाण व त्याची गुणवत्ता, त्याचप्रमाणे पशुंचे आरोग्य आणि पुनरुत्पादन क्षमता ही पशुखाद्याच्या गुणवत्तेवर अवलंबून असते. पशुखाद्याची गुणवत्ता ही पशुपालन व दुग्धव्यवसायाच्या अर्थव्यवस्थेवर परिणाम करणारा महत्वाचा घटक आहे. फुड्स सेफ्टी अँड स्टॅण्डर्ड्स ऑफ इंडिया या संस्थेने त्यांच्या दि.१७.१२.२०१९ आणि दि.२७.०१.२०२० रोजीच्या पत्रातील निर्देशाप्रमाणे पशुखाद्याची उत्पादन व विक्री ही आयएसआय मार्क (बीआयएस प्रमाणकाप्रमाणे) असणे बंधनकारक केले आहे. त्यानुषंगाने, शासन निर्णय निर्गमित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती. त्यानुसार खालील प्रमाणे शासन निर्णय निर्गमित करण्यात येत आहे.

शासन निर्णय :-

फुड्स सेफ्टी अँड स्टॅण्डर्ड्स ऑफ इंडिया या संस्थेने त्यांच्या दि. १७.१२.२०१९ आणि दि.२७.०१.२०२० रोजीच्या पत्रातील निर्देशानुसार राज्यात आयएसआय मार्क (बीआयएस प्रमाणकाप्रमाणे) पशुखाद्याचे उत्पादन व विक्री करणे बंधनकारक आहे.

भारतीय मानक संस्थेच्या (बीआयएस) परवानाधारक पशुखाद्य उत्पादक संस्थांनीही भारतीय मानक संस्थेच्या प्रमाणकाप्रमाणेच पशुखाद्याचे उत्पादन करावे आणि पशुखाद्याच्या पॅकिंग बॅगवर पशुखाद्यातील अन्नघटकाचे प्रमाण (उदा. क्रुड प्रोटीन, क्रुड फॅट, क्रुड फायबर, कॅल्शियम, फॉस्फोरस, अॅश, मॉइश्चर, इत्यादी) ठळकपणे नमुद करणे बंधनकारक आहे. त्याचप्रमाणे अन्नघटकाच्या प्रमाणकासोबत पॅकिंग बॅगवर खालील बाबीही ठळकपणे नमुद कराव्यात.

- अ) उत्पादन संस्थेचे नाव व पत्ता
- आ) उत्पादक परवाना क्रमांक
- इ) पशुखाद्य उत्पादनाचा दिनांक व बॅच क्रमांक
- ई) सदर उत्पादन वापरण्याचा अंतिम दिनांक (बेस्ट बिफोर युज)
- उ) निव्वळ वजन (नेट वेट)
- ऊ) विपणन (मार्केटिंग) कंपनीचे नाव व पत्ता

राज्यातील पशुखाद्य उत्पादक संस्थांचे पशुखाद्य फुड्स सेफ्टी अँड स्टॅण्डर्ड्स अॅक्ट, २००६, भारतीय मानक कायदा आणि ग्राहक संरक्षण कायदा, १९८६ मधील तरतुदीनुसार भारतीय मानक संस्थेच्या (बीआयएस) प्रमाणका इतके असणे आवश्यक आहे. ज्या पशुखाद्य उत्पादकांनी BIS खाली नोंदणी केली नसेल अशा पशुखाद्य

उत्पादकांना सदर शासन निर्णय निर्गमित झाल्याच्या दिनांकापासून एक महिन्याच्या कालावधीमध्ये भारतीय मानक संस्थेचा (बीआयएस) परवाना घेण्याची कार्यवाही करावी. अन्यथा, अशा पशुखाद्य उत्पादकांना त्यांच्याकडे उत्पादित होणाऱ्या पशुखाद्याची बाजारात विक्री करता येणार नाही.

प्रत्येक पशुखाद्य उत्पादक संस्थांनी, सदर उत्पादन संस्था ज्या तालुक्यामध्ये कार्यरत आहे त्या तालुक्याचे सनियंत्रण करणाऱ्या सहायक आयुक्त पशुसंवर्धन यांच्या उपस्थितीमध्ये उत्पादित होणाऱ्या सर्वप्रकार निहाय पशुखाद्याचे यादृच्छिकपणे (रॅडमली) नमुने घेवून, सदर पशुखाद्य नमुन्यांची शासन मान्यता प्राप्त सक्षम प्रयोगशाळेकडून नियमितपणे तपासणी करावी. सदर तपासणी अहवालानुसार मानकाप्रमाणे पशुखाद्य उत्पादन न करणाऱ्या उत्पादकांचे अहवाल पशुसंवर्धन विभागाने कायद्याने प्राधिकृत केलेल्या यंत्रणेस पुढील कायदेशीर कारवाईकरीता सादर करावेत.

सदरचा शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून, त्याचा संगणक सांकेताक २०२३०७१४१७४६५७२९०१ असा आहे. सदर शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून निर्गमित करण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(नि. भा. मराळे)
उप सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
२. मा. उपमुख्यमंत्री यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
३. आयुक्त पशुसंवर्धन, महाराष्ट्र राज्य, औंध, पुणे.
४. आयुक्त दुग्धव्यवसाय विभाग, महाराष्ट्र राज्य, वरळी, मुंबई.
५. अतिरिक्त आयुक्त पशुसंवर्धन, पशुसंवर्धन आयुक्तालय, पुणे.
६. संशोधन संचालक, महाराष्ट्र पशु व मत्स्य विज्ञान विद्यापीठ, नागपूर.
७. मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र पशुधन विकास मंडळ, नागपूर.
८. व्यवस्थापकीय संचालक, पुण्यश्लोक अहिल्यादेवी महाराष्ट्र मेंढी व शेळी विकास महामंडळ, पुणे.
९. विभागीय संचालक, फुड सेफ्टी अँड स्टँडर्ड अँथॉरिटी ऑफ इंडिया, बांद्रा, मुंबई.
१०. विभागीय संचालक, भारतीय मानक संस्था (बीआयएस), पुणे.
११. सर्व प्रादेशिक सहआयुक्त पशुसंवर्धन.
१२. मा. मंत्री (पशुसंवर्धन) यांचे विशेष कार्य अधिकारी, मंत्रालय, मुंबई.
१३. सर्व जिल्हा पशुसंवर्धन उपआयुक्त.
१४. सहाय्यक आयुक्त पशुसंवर्धन, पशुखाद्य विश्लेषण प्रयोगशाळा, गोखलेनगर, पुणे.
१५. सर्व जिल्हा पशुसंवर्धन अधिकारी, जिल्हा परिषद.
१६. उपसंचालक (वैरण विकास) पशुसंवर्धन आयुक्तालय, पुणे.
१७. अवर सचिव (पदुम -३), कक्ष अधिकारी (पदुम १, २ व १६) कृषी व पदुम विभाग, मंत्रालय, मुंबई.
१८. निवड नस्ती (पदुम-४).